

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ ДОСВІД СИСТЕМИ ВИЩОЇ ОСВІТИ В ПОЛЬЩІ

Україна на шляху реформи соціально-економічного життя є багато в чому схожа на проблемні питання Польщі. Тому вивчення досвіду здобуття вищої освіти в Польщі є досить актуальним для українців, бо зараз дуже багато студентів Україна вступає на навчання в Польщу. Звідси нам цікавий і по навчальний буде досвід здобуття вищої освіти в Польщі.

Наприкінці 80-х - початку 90-х років ХХ століття в Польщі розпочався євроінтеграційний процес, що призвів до реформування системи польської вищої освіти. Якісні зміни почалися з підписанням Болонської декларації 19 червня 1999 року. А зі вступом Польщі в 2004 році до Європейського Союзу були внесені зміни і на законодавчому рівні.

27 липня 2005 року вийшов «Закон про вищу освіту», стаття 2 якого чітко регламентує особливості навчання в польських вузах. Відповідно до закону, студентам запропоновані наступні освітні рівні:

I ступінь (I цикл) (еквівалент бакалаврату) – створення цього рівня направлене на випускників шкіл, які отримали атестат зрілості. Навчання триває від 6 до 7 семестрів (3-3,5 роки) і завершується отриманням кваліфікаційного диплома та академічного ступеня бакалавр або інженер, що дозволяє вийти на ринок праці та почати професійну діяльність, або ж надає право продовжити навчання на другому рівні .

II ступінь (II цикл) (еквівалент магістратури) – освітні програми цього рівня призначені для абітурієнтів, які вже мають кваліфікацію першого циклу. Навчання триває 4-5 семестрів (2-2,5 роки) і завершується отриманням диплома про вищу освіту і академічного ступеня магістр.

III ступінь (III цикл) (докторантура – еквівалент аспірантури на території України) – це наукові дослідження, що передбачають одержання після захисту дисертаційної роботи наукового ступеня «Доктор філософії» .

Вивчаючи досвід функціонування вищої освіти в Польщі слід зазначити, що Міністерство освіти і науки було розділене на два окремих міністерства: Міністерство національної освіти, що відповідає за початкову і середню освіту, і Міністерство науки та вищої освіти, прерогативою якого стала наукова діяльність і вся сфера вищої освіти, включаючи і розподіл бюджету для наукових досліджень, фінансованих державними фондами.

Таким чином, під юрисдикцією Міністерства науки та вищої освіти знаходяться всі вищі навчальні заклади Польщі.

Вищі навчальні заклади в Польщі поділяються залежно від юридичного статусу засновника, способу створення і джерела фінансування виші поділяються на такі види:

а) державні – створені відповідним органом державної влади чи державною адміністрацією на підставі Закону і фінансуються державою (в Польщі 132 державних вищих навчальних заклади);

б) недержавні (приватні) – створені на підставі рішення міністерства юридичними або фізичними особами, які не є органами державної влади

або місцевого самоврядування, діяльність яких не фінансується державою; (в Польщі налічується 321 приватний вищий навчальний заклад).

Залежно від наявності або відсутності права присуджувати докторський ступінь вищі навчальні заклади поділяються таким чином:

а) професійні – не мають права присудження докторського ступеня;

б) академічні – мають право присудження докторського ступеня. Залежно від того, хто з Ради міністрів Польщі ліцензує і здійснює подальший нагляд за дотриманням положень закону «Про вищу освіту», вищі навчальні заклади діляться на такі категорії, як:

а) військові – виші, над якими нагляд здійснює міністр національної оборони Польщі (наприклад, Військово-технічна академія ім. Ярослава Дамбровського в Варшаві);

б) вузи державних служб - над якими нагляд здійснює міністр внутрішніх справ (наприклад, Вища школа поліції в Щитно);

в) художні – виші, над якими нагляд здійснює міністр культури і національної спадщини Польщі (наприклад, державні вищі театральні та кінематографічні школи, музичні академії);

г) медичні – виші, над якими нагляд здійснює міністр охорони здоров'я Польщі (наприклад, Варшавський медичний університет, Гданський медичний університет, медичні академії);

д) морські – виші, над якими нагляд здійснює міністр морської економіки (наприклад, Морська академія в Гдині).

Академічні вищі навчальні заклади в залежності від обсягу та характеру повноважень з присудження докторського ступеня класифікуються на наступні типи:

а) університет – вищий навчальний заклад, що володіє правом присудження ступеня доктора як мінімум в 12-ти наукових дисциплінах, у тому числі по 2 дисциплінам з наступних напрямків: математичних, фізичних або технічних наук; природничих наук; юридичних або економічних наук;

б) технічний університет - вищий навчальний заклад, що має право присудження наукового ступеня доктора як мінімум в 12-ти наукових дисциплінах, з яких 8 належать до сфери технічних наук;

в) профільний університет (наприклад, медичний, економічний, сільськогосподарський, природничо-науковий, технологічний і так далі) - вищий навчальний заклад, який має право присуджувати ступінь доктора як мінімум в 6-ти наукових дисциплінах, у тому числі принаймні в 4-х, які повністю відповідають профілю ВНЗ;

г) політехнічний університет - вищий навчальний заклад, що має право присудження ступеня доктора мінімум в 6-ти наукових дисциплінах, з яких, принаймні, 4 в галузі технічних наук;

д) академія – вищий навчальний заклад, який має право присуджувати докторський ступінь мінімум в 2-х наукових дисциплінах.

В даний час у Польщі приділяється величезна увага якості вищої освіти. При цьому разом з прагненням вивести польські виші на рівень кращих університетів світу пріоритетним завданням є залучення іноземних студентів і створення їм максимально комфортних умов навчання. Важливу роль в цьому процесі відіграє врегулювання питань, що стосуються вартості навчання.

Вступний внесок

У Польщі під час вступу до вищих навчальних закладів прийнято вносити реєстраційний внесок, сума якого щорічно зазначається у відповідному указі міністра науки та вищої освіти. Так, в указі від 15 травня 2014 на підставі ст. 98 п. 2 закону «Про вищу освіту» від 27 липня 2005 максимальний збір, пов'язаний з прийомом на навчання в 2014/15 академічному році становить:

а) 887 гривень для абітурієнтів, які вступають на спеціальності мистецького та архітектурного напрямів і проходять ряд перевірок на наявність відповідних здібностей;

б) 600 гривень для абітурієнтів, які вступають на спеціальності, що вимагають попередньої перевірки фізичної підготовки;

в) 505 гривень для абітурієнтів, що вступають на навчання іншим спеціальностям.

Даний збір стягується з усіх студентів, незалежно від наявності або відсутності громадянства або певних пільг, як і вступний внесок, який призначений в основному для оформлення студентської документації (заліковки, студентського квитка тощо) і становить в середньому 200 євро.

Як ми знаємо, навчатися і отримувати вищу освіту мають можливість і громадяни України. Тому для значного розширення світогляду досліджуваного питання хочу повідомити, що офіційно для іноземних студентів, які не мають польського громадянства або «Карти поляка» (документа, що підтверджує належність особи - громадянина однієї з країн СНД і Балтії - до польського народу), навчання в державних і приватних вищих навчальних закладах Польщі платне.

Перевагою вартості навчання в польських вузах є її фіксований розмір на весь період, тобто сума, зазначена в договорі, залишиться незмінною аж до кінця навчання.

Наприклад, у трьох найпрестижніших і рейтингових державних вишах Польщі навчання оцінюється в такий спосіб:

а) у Варшавському університеті вартість одного року навчання на бакалавраті становить 2000-4000 євро залежно від спеціалізації, в магістратурі - 2000 - 4500 євро;

б) в Ягеллонському університеті вартість навчання на бакалавраті також варіюється залежно від обраної спеціальності від 2000 до 4000 євро/рік, в магістратурі - від 2200 до 5000 євро/рік. Єдина магістерська освіта, програма якої розрахована на 5-6 років навчання, є більш дорогою: від 4500 євро/рік до 11000 євро/рік (на лікувальному факультеті);

в) в Університеті імені Адама Міцкевича вартість одного року навчання на бакалавраті становить 2500-4500 євро, в магістратурі - від 3000 євро для студентів з країн, що не входять в Європейський союз, і до 4500 євро/рік.

Слід зазначити, що для студентів з України багато польських вишів передбачають спеціальні пільги, що включають зниження оплати.

До того ж в рамках національних польських проектів «Стратегії розвитку вищої освіти 2010-2020» і «Просування навчання в польських вищих навчальних закладах серед іноземців» існує безліч інших акцій та програм, якими можуть скористатися українські студенти навіть з незаможних сімей. Польські вищі навчальні заклади стають дедалі популярнішими серед

українських випускників. Отримати ступінь бакалавра у цій європейській країні подекуди дешевше, ніж в Україні, а ще закінчення європейського вузу дає більше можливостей знайти добре оплачувану роботу. Українському абітурієнту необхідно мати атестат про повну загальну середню освіту, перекладений польською і засвідчений нотаріально, а також медичну довідку. Коли Вам вдасться пройти кваліфікаційну розмову або іспит навчальний заклад надасть підтвердження про зарахування, на підставі якого можна отримати візу у консульстві Республіки Польща. Є дуже багато польських вузів, що пропонують українським громадянам без польського походження безкоштовне навчання. Це понад 100 місць у різних вузах, якщо вони надсилають нам таку інформацію, ми публікуємо її на сайті нашого посольства. Також для українських громадян є окремі стипендійні програми.

Таким чином, вивчаючи європейський досвід функціонування системи вищої освіти, а саме в Польщі, слід зазначити що в Польщі створені усі належні умови для здобуття вищої освіти, відпрацьована відповідна нормативно-правова база, створена розгалужена мережа вищих навчальних закладів різних форм власності. Вивчати такий досвід і все позитивне брати на озброєння в Україні є вкрай корисним та необхідним на шляху до удосконалення освітнього простору нашої держави.

Список використаної літератури

1. http://osvita.ua/abroad/higher_school/poland/
2. http://osvita.ua/abroad/higher_school/poland/29599/
3. http://osvita.ua/abroad/higher_school/poland/42627/
4. http://osvita.ua/abroad/higher_school/poland/42621/
5. *Мушинський А.* Організаційно-педагогічні умови професійного навчання у центрах неперервної освіти Польщі: автореф. дис. на здобуття наук. ступеню канд. пед. наук: спец. 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / А. Мушинський. – Тернопіль, Тернопільській державний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка. – 21 с. 3.
6. *Пуховська Л. П.* Професійна підготовка вчителів у Західній Європі: спільність і розбіжності: Монографія. / Л. П. Пуховська. - К.: Вища школа, 1997. - 180 с.

Інна Вербняк

АКРЕДИТАЦІЯ ЯК ШЛЯХ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ВИЩОЇ ОСВІТИ (НА ОСНОВІ ДОСВІДУ США)

Необхідність підвищення якості вітчизняної вищої освіти зумовлює актуальність дослідження й використання позитивного зарубіжного педагогічного досвіду в цій галузі. Пропонуємо звернутися до вивчення питання акредитації як засобу забезпечення якості вищої освіти у США.

Система забезпечення якості вищої освіти США склалася історично упродовж тривалого часу і в своїй основі залишається незмінною упродовж 80 років. За різними рейтингами університети США мають стабільно високу якість вищої освіти у країні протягом більше 100 років. У свою чергу, це є